

**JAMES STARK, BEL CANTO: ŞAN EĞİTİMİNİN TARİHİ , TORONTO
ÜNİVERSİTESİ, TORONTO YAYINLARI, 1999, s.325.**

*JAMES STARK, BEL CANTO: A HISTORY OF VOCAL PEDAGOGY, TORONTO:
UNIVERSITY OF TORONTO PRESS, 1999, s.325.*

Sibel ÇELİK*

*Geliş Tarihi: 12.04.2020
(Received)*

*Kabul Tarihi: 04.05.2020
(Accepted)*

Bel Canto İtalyanca’da güzel şarkı söyleme anlamına gelmektedir. “Altın Çağ” ile birlikte başlayan *Bel Canto* dönemi, şarkı söylemede *kastrat* şarkıcıların sanatı olarak da o döneme damgasını vurmuştur. Şarkıcı, ses eğitimcisi ve müzikolog James Stark, bu kitapta 17. yüzyılın başlarından vokal pedagoji tarihini çağdaş vokal yöntemlere kadar olan tarihsel süreçte fizyolojik ve akustik biliminin ışığında, bilimsel araştırmaların ve belgelerin desteğiyle beraberinde sunmuştur. Kitap öncelik bakımından vokal öğrencileri ve öğretmenleri için tasarlanmıştır. Konuyla ilgili olarak bilimsel bir yol haritası niteliğinde hem şarkıcılar hem de şarkı söylemeye ilgisi olanlar için rehber niteliğindedir. Şarkı söylemedeki ulusal farklılıkları, *Bel canto* sanatındaki incelikleri, teknik tüm detaylara kadar, bilimsel bir yaklaşımla ele alarak belgelerle açıklamıştır. Şarkı söyleme tekniklerini tartışan birçok kaynağı analiz etmiştir. Ayrıntılı araştırma için vokal üzerinde birçok problemi ele almış ayrıca, *Bel Canto* tekniklerini göstermek için yapılan bir dizi laboratuvar deneyinden de veriler sunmuştur.

Kitap, yedi bölümden oluşmaktadır. James Stark, ilk bölümde 15. yüzyılın sonlarından 17. yüzyılın başlarına ve günümüze kadar süregelen solo şarkı söyleme geleneğinin tarihsel sürecini vokal pedagojisi bağlamında anlatmıştır. Manuel Garcia’ya değinerek, ses bilimine katkılarını ele almaktadır. Manuel Garcia (1805–1906) bir diş hekiminin aynasına benzeyen fakat daha esnek açılı bir görüntüleme aygıtıyla ses tellerini ve hareketlerini görüntülemeyi başarmış, *Hints on Singing* (1894) isminde yazdığı kitabıyla da, vokal pedagoji tarihinde önemli bir yer teşkil etmiştir. Stark kitapta Manuel Garcia ve incelemelerini temel almış müzik tarihinde “gelenek ve bilimi tek bir noktada buluşturan kişi” olarak tanımlamıştır.

* Öğr.Gör.Sibel Çelik, Dicle Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Ses Eğitimi Bölümü,
sibel.celik@dicle.edu.tr

Eski İtalyan şarkı söyleme okulunun, klasik şarkı söyleme metodunun merkezi olarak bilimsel açıdan önemli bir yer teşkil ettiğini vurgulamıştır.

İkinci bölümde, *Chiaroscuro* olarak tanımlanan vokal kavramını incelenmektedir. *Chiaroscuro* yani, açık ve koyu anlamına gelen bu kavramın; vokal üzerinde tını ve renk olarak somutlaştırarak açıklamasını yapmıştır. Mancini'nin çalışmalarından Richard Miller'ın son kitaplarına kadar *rezonans* kavramını detaylarıyla mukayese ederek incelemiştir. Opera ve konser şarkıcıları için *chiaroscuro*, hem koyu hem de açık ton-tını bileşenlerinin kombinasyonu ile ilişkili ideal bir ses kalitesi kabul edilmektedir. Şarkıcılar, bu tonun rengini, asırlar boyu süregelen gösterilerle ve taklit yöntemleriyle, rezonans dâhil olmak üzere çeşitli yollarla elde etmeyi öğrenmişlerdir. Stark, *Chiaroscuro* kavramıyla eski İtalyan şarkı söyleme okulunun bir etiketi olarak sayıldığına dikkat çekmektedir. Stark, Garcia'nın glottal kapanma teorilerine tekrar vurgu yaparak, sert bir başlangıcın yüksek frekans açısından zengin bir ses kaynağı oluşturacağını, *Chiaro* (açık) ve *scuro* (koyu), profesyonel ses kalitesini üretmek için ses yolu şeklini ayarlayarak daha da parlaklaştırılacağını veya koyulaşacağını belirtmiştir. Rezonans görüntülerinin öğretimde geçerliliğine dair çok az bilimsel kanıt olduğunu not etmekte, ancak birçok başarılı şarkıcının bu yöntemi kullandığını gözlemleyecek kadar şuurulu olduğunu söylemektedir. Onların eski İtalyan şarkı söyleme okulunun bir markası niteliğinde olduğunu belirtmektedir.

Üçüncü bölümde, rezonans ve vokal sistemi oluşturan bölümlerin etkisi, vokal registerler, nefes ve vibratoyu ele almaktadır. Burada eski İtalyan Okulu'ndan Zacconi tarafından öne sürülen iki register olarak ayrıldığına vurgu yapmıştır. Bunlar, *Kafa ve göğüs registeri* (*voca di testa -voce di petto*) olarak ayrılmaktadır. Registerlar arasındaki geçiş noktalarına genellikle "kırılmalar" olarak tanımlandığını belirtmektedir. Eski İtalyan okulundaki öğretmenler ses kalitesinde bir registerdan diğerine geçişte kırılmanın hissettirilmeden birleştirilmesini veya eşitlenmesini savunmuşlardır, ancak bunun nasıl gerçekleştirileceği konusunda çok az pratik tavsiyede bulunmuşlardır. Stark, register kavramının önemine dikkat çekmektedir.

Dördüncü bölümde, *appoggio* ve *lutte vocale* (vokal zorlanma) üzerinde özellikle durularak solunum pedagojilerinin kapsamlı bir tarihsel araştırmasıdır ve bu bağlamda Lamperti'nin önemine vurgu yapmakta, O'nu vokal pedagoji için ayrıca bir kaynak olarak kabul edilmektedir. *Apoggio* yaslanmak, dayanmak anlamına gelmektedir. Stark bunu vokal pedagojide, iki farklı tanımla açıklamıştır. Modern ses bilimi, *subglottal basınç*, hava akış hızları, laringeal yükseklik, ses kalitesi, register faktörleri ve nörofizyolojik kontrol sistemleri, nefes kontrolü konularının nesnelleştirilmesinde bazı ilerlemeleri kaydettiğiyle ilgili detaylı açıklamaları mevcuttur. Subglottal basınç ve nöromüsküler kontrol sistemleri üzerine modern araştırmaları açıklamıştır.

Beşinci bölümde; vokal üzerinde *vibrato* konusunu titiz bir yaklaşımla ele almakta ve modern bilim ile ilgili birçok tartışmayı da bu bölümde yer vermektedir.

Altıncı bölümde, müzikal ifadeler içerisindeki kendine özgü vokal teknikleri tanımlamaktadır. Artikülasyon, tril ve güzel ifadeyle şarkı söylemeyi ele almıştır. Yedinci bölümde *Bel Canto* ile ilgili bilgileri tekrar anlatmaktadır.

Ek olarak ise, yazarın birkaç yıl sürdürdüğü Groningen'deki laboratuvarlarda yürütülen bilimsel deneylerin sonuçlarını detaylandırarak sunmaktadır.

Bu kitabın stratejisi, klasik eğitim görmüş seslerin fizyolojik, akustik ve aerodinamik özelliklerini eski İtalyan yönteminin tarihsel tanımlarına benzer niteliklerle incelemektir. Modern ses bilimi ortaya çıkmadan önce, ses eğitimi için yazılan kitapların yazarları, şarkı söyleme yöntemlerini nesnel ve ölçülebilir terimlerle tanımlayamamışlardır. Vokal enstrümanı olan ses, diğer müzik âletleri gibi doğrudan görülememekte ve dokunulmamaktadır. Bu sebeple kitap, vokal bilimi için referans kaynağı niteliğinde son derece önemlidir.